

vseh dežela

Proletarci

združite se!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

Štev. 5 (No. 5).

Chicago, Maj, 1906

Leto I. (Vol. I.)

Slava prvemu majniku!

Zopet je solnce s svojimi toplimi žarki obudilo naravo k življenju. Bela, mrtvaška odeja se je umaknila solnčnim žarkom in povsod sili iz zemlje novo življenje, ki zavija zemljo v praznično obleko.

In tudi delavci hite v industrialnih krajih na shode v praznični obleki, da dvignejo svoj glas proti svojim izmozgovalcem in izsevalcem, proti krivičnemu družabnemu redu, ki je zakrivil, da so dandanes ljudje na svetu razdeljeni v dva tabora, v tabor izsesanih trpinov in pa peščico kapitalistov, ki si preko mrtvih trupel teh trpinov pridobiva neizmerno bogatstvo.

Prvi majnik, mednarodni delavski praznik! Kako tajinstveno vpliva ta beseda na zavédnega proletarca!

Kjerkoli žive razrednozavedni proletarci, tam počiva tudi delo. Visoki dimniki tvornic osamelo štrle proti nebu, življenje v tvornicah je zamrlo, drdrajoče vrtenje zobčastih koles se je ustavilo, ker je vstevvarajoča sila proletarcev odpovedala pokorsčino industrialnim mogotcem. Na ta dan lahko vidimo in gledamo, da se lahko vstavi vsa kolesa, ako je to trdna volja delavcev-trpinov in da najlepší bankovci kapitalistov ne morejo spraviti niti enega stroja v dir.

V prvem majniku imamo predpodobo splošne stavke, radi tega je tudi praznovanje prvega majnika vsem kapitalistom trn v peti. Povsod, kjerkoli so kapitalisti mogli radi praznovanja prvega majnika metati delavcem polena pod noge, so to tudi zvršili. Nbroj delavcev je moralo radi praznovanja i majnika presedeti več mesecev v ječi, njih otroci so pa morali stradati. In vzlic vsem šikanom si je misel za praznovanje prvega majnika pridobila na milijone pristašev križem sveta, ki na dan prvega majnika zopet kličejo v boj svoje brezbrizne tovariše proti molohu — kapitalizmu.

Na ta dan iz milijonov grl odmeva: Doli z današnjo krivično človeško družbo. Mi zahtevamo enake pravice in enake dolžnosti za vse ljudi na svetu!"

In ta klic bo odmeval toliko časa, dokler se ne poruši današnja družabna stavba, na njenih razvalinah pa zgradi družba, v kateri ne bo siromakov, ne bogatinov. J. Z.

Od blizo in daleč.

— Krščanska demokracija — to je nova fraza, s katero bega "Slovenec" svoje, kakor se vidi, zelo potrpežljive čitatelje. Pravi: Boj sta si napovedali krščanska demokracija in poganska demokracija. Pogani — to smo namreč po Slovincu — mi, socialni demokratje. Klerikalno glasilu je zelo nevedno, da rabi izraz "krščanska demokracija", kjer bi moralo reči pravzaprav "katoliška". V tem tiči namreč jako velika razlika. Krščanska demokracija je mogoča, ako se misli na prvotno krščanstvo, na Kristusov nauk in na življenje prvih, nepriznanih, potlačeni, preganjanih, trpinčeni kristjanov. Katoliška demokracija pa je absurdna reč, kar je, ni organizacija, ki bi bila demokraciji tako bistveno in tako temeljito nasprotna, kakor je katoliška cerkev. Demokracija pomeni družabno organizacijo, v kateri odločuje ljudstvo samo o svoji usodi, o svojem življenju v vsakem oziru. Ako bi katoliška cerkev poskusila postati res demokratična, bi bil to njen konec, kajti katolicizem ne obstoji samo v strogo verskih naukih, temveč ne bi bil več, kar je, ako bi izgubil svojo zunanjo obliko, uredbo svoje cerkve, ki je dejansko važnejša od vse verske teorije. To se vidi že odtod, da je katoliška cerkev ustanovila različne dogme, ki nimajo ničesar opraviti z vero, temveč jim je namen samo, uvrstiti moč cerkve, a vendar jih mora katoličan sprejemati za verske resnice. Tako je n. pr. s papeževo nezmotljivostjo, ki se je že zato ne more pripisati verskim resnicam, ker do papeža Pija IX. nihče ni trdil, da je papež nezmotljiv in nihče ni zahteval, da bi se verjelo v to. Kar pa pred sto leti ni bilo versko resnično ne more postati tako kar čez noč. Katoliška cerkev pa vendar danes zahteva vero v papeževo nezmotljivost; katoličan, ki ne veruje vanjo, greši. Cerkev je naredila iz te nezmotljivosti dogmo, da utrdi svojo moč. Da pa je ta moč avtokratična, mora razumeti, kdor le količkaj logično misli. Organizacija z nezmotljivim papežem na čelu ne more biti drugačna, kakor absolutistična. Tu nima narod odločevati ničesar, temveč, ako hoče biti katoliški, mora slušati, odločuje pa papež, bolje rekoč vatican, rimska kamarila. Ne more se niti ugo-

varjati, da je ta monarhistično absolutistična uredba veljavna samo na verskem in na notranje cerkvenem polju. Tudi v političnih stvarih je kompetentna za katoličane; papež izda encikliko o državnem zakonu glede ločitve cerkve in države na Francoskem — in njegov spis obvezuje katoličane; papež obsođi državno naredbo o prestopanju iz vere v vero v Bosni in nadškoof Stadler se spunta proti državnim predpisom; cesar označi svoje stališče napram šolskim zakonom in katoličani se morajo držati tega. Vse to je očitno, razumljivo, nepobitno — in vendar ima "Slovenec" toliko predrznosti, da pisari o krščanski demokraciji! Zakaj tako smelo laže? Ali misli, da z resnico ne bi mogel pridobiti pristašev?... Najbrže bi bilo res tako. A ravno s tem obsoja klerikalizem in klerikalno politiko. Sicer pa ima laž kratke noge.

"R. P."

— Za nerazdruživost zakona v Austriji so začeli klerikalci agitirati kakor besni. Povsod nabirajo podpise proti nameravani reformi zakona, a da bi jih lažje nabrali, lažejo, da se vse kadi. Tako n. pr. pripovedujejo, da bode v bodoče zakon veljal samo tri leta in podobne prismođarije. To je znamenje, da s čisto resnico tudi v tej stvari ne bi dosegli svojega namena. Ali če bi tudi nabrali kdove koliko podpisov, bi bile njih pole vendar brezpomembne. Važno ni, da je v državi nekoliko tisoč fanatičnih, zapeljanih, nevednih ljudi, ki hočejo, da ostanejo razmere glede zakona neizpremenjene. Pač pa je važno, da je tisoč in tisoč ljudi, ki trpé pod težo teh razmer, kajti to dokazuje, da jih je res treba izpremeniti. Klerikalna hinavščina je malokje tako velika, kakor ravno v tem vprašanju. V tem, ko trdijo, da hočejo varovati pravico, so v resnici sedanje razmere največja nevarnost za moralo. Dočim pripovedujejo ženam, da hočejo ščititi njih interese, vklepajo sedanje razmere ravno žene v najhujše suženstvo. Sredstva, s katerim bi se preprečilo ločevanje takih zakoncev, ki sploh ne morejo živeti skupaj, sploh ni. Ogromno število ločenih zakoncev dokazuje to. Ločitev je torej tudi danes mogoča in ne gre se za to, da se še le dovoli možu in ženi razhod, ako ne moreta živeti drug z drugim. Saj se toga tudi tedaj ne bi moglo preprečiti, ako državni za-

kon ne bi dovolil ločitve; neznosne razmere razbijejo ljudje tako ali pa tako. Toda kje ostane pamet, ako se hoče takim ljudem, ki bi morali da v novem zakonu lahko našli srečo, prepoved in onemogoči poroki? Komu naj to koristi? Katoliška cerkev sicer pravi: Zakon je nerazdružljiv. To je njena stvar in če ravno hoče, lahko ostane pri tem? A zakaj naj bi država ne smela dovoliti ločitve in nove združitve? Ako cerkev noče priznati novega zakona, naj ga ne prizna in kdor misli, da mora res žrtvovati svojo srečo cerkveni volji, naj jo žrtvuje. Nihče mu ne brani tega. A zakaj naj bi morali vsled tega trpeti tudi tisti, ki mislijo drugače?... Danes je katoliško ločenim zakoncem nemogoče, poročiti se vnovič. Ali mrtva črka zakona ne more zatreti živih čutov. Posledica okrutne določbe je ta, da ljudje, ki bi se v miljših razmerah drugič omožili in oženili, poiščejo drugod, česar ne smejo iskati v zakonu in tako se pospešuje prostitucija in konkubinat — pa se hujše reči. Klerikalci pa imenujejo to v svojem farižejstvu "varstvo morale!"... Dosti je zakonov, v katerih trpi žena več kakor mož. Statistika pokazuje, da se izvrši prav mnogo sodnijskih ločitev na ženino željo. A klerikalci se dobrikajo ženam, češ: Za vaš blagor skrbimo; preprečiti hočemo, da bi vas smel mož zapustiti. V resnici silijo le ženo, da mora pretrpeti vse, pa varujejo možovo surovost, nemarnost i. t. d., ker jemljejo tudi ženi pravico, da bi raztrgala vezi, katerih ne more prenašati. Zlasti s prepovedjo druge poroke pa se zadene ženo še hujše kakor moža. V naši družbi je že tako, da si mož izven zakona lahko dovoli marsikaj, ne da bi se imo štelo v greh, žena pa je v takih razmerah največja reva. Tega seveda klerikalci ne povedo.

"R. P."

V ameriški republiki je tak zakon upeljan in se vsled tega ni porl svet.

— Pri zadnjih občinskih volitvah v Chicagu je bilo oddanih 27.097 glasov za socialistične kandidate. Ako primorjamo izid volitev z izidom z leta 1904 v aprilu, tedaj moramo konstatirati, da se je število socialističnih glasov skoro podvojilo. Ta izid pa dokazuje, da se socialistični glasovi nmože, če je to kapitalistom všeč ali ne.

SOCIJALISTIČKA DEMONSTRACIJA U BRISELU.

Kako prošle godine prirediše briselski socijalisti i ove godine; par dana prije novačenja (ov. g. 1. veljače) demonstraciju protest protiv belgijskog regrutskog sistema, za oslobodjenje sposobni momka od vojničke službe.

Ovogodišnja demonstracija razlikovala se od prijašnji kroz srčanije govore skupštinski govornika, također kroz većeg posjećivanja radnika na isti. Povod tomu povećanju dolazi kroz ogorčenje iz ruske revolucije, i protu-vojnička propaganda u Francuskoj i Italiji. Demonstracija sastojala se iz briselske socijaldem. partije, i povorka počme od njihove kuće "Radničkog doma" preko unutrašnji gradski ulica.

Jedna od radnika sastavljena glazba svira revolucionarne pjesme. Zastave i vrpce nose nadpise: "Rat protiv Ratu!" "Dolje sa antverpskom tvrđom!" "Dole sa novačenjem!" "Živila naoružana narodnost!"

U 10 sati u več. sakupiše se demonstranti u Viktoria Sal ovde beše održani razni govori, od socijalistički vođja.

Bandervelde kaže, u subotu je novačenje, to znači od 60.000 hiljada mladi ljudi, koji u vojnički godina stoje 13.000 hilja bit će uzeti i na 2 ili 3 godine u vojarnu poslati.

Naša današnja demonstracija je protest protiv trostrukoj nepravdi, protiv novačenja, protiv nadomještenju kroz novake, i protiv vojarnama.

Program radničke partije traži sveopće razoružanje, i urediti narodnu vojsku, koja će na život i prava naroda paziti i sigurnost za državu čuvati ima. Zakunite se nama da vi kao vojnici, socijalizmu iznevjerit ne ćete, i da vi stim prijatelje od države na vašu stranu dobit nastojite. Kaže se domovina mora se naoružati i braniti. Imate vi volju na vašu braću pucati? (Vika: Ne! Ne!) Jedan drugi govornik, Leo Meismans, kaže: Mi od narodne vojske budemo kod svibanjskog biranja zastupnika, svim nepravdam pobjednu bitku objavili.

RADNIČKI ZANATLJISKI POKRET U CHICAGO.

U nedelju, dne 22. ožujka, održan je pouzdani sastanak kod gosp. Stajdohara, na kojem je bilo prisutno raznih struka zanatlija i obrtnika. Na sastanku se govorilo o potrebama radničkog zanatlnskog pokreta u Chicago te je zaključeno, da se u Chicago čim prije ustroji jedno zanatlnsko pomoćno društvo, i odmah se je birao odbor koji da pozove prvu skupštinu (sjednicu).

I bujica zanatlnskog pokreta poplavila je Hrvatske radnike u Chicago, i nema više sile ni zapreke, koja bi je mogla zaustaviti u njenom slavovitnom toku. Prvu skupštinu koja se je održala na dan 3. travnja i na kojoj se je udario temeljni kamen jednoj farmi radničke organizacije naime "radničkom zanatlnskom društvu". Pozvana bješe i druga skupština, na kojoj je opet došlo do izražavanja neslomiva volja naših radnika zanatlnika, da si stvore središte oko kojeg bi se okupljali i u kome će negovati slogu i bratsku solidarnost, ko-

ja je potrebna dašnjem obrtničkom i zanatlnskom staležu, da se bore prema ovdašnjim mračnjacima, i lopovluka koji nas eksplotišu nacionalno. Skupština je bila sazvana na dan 10. travnja, na kojoj se je zaključilo, da se što u kroćem roku izrade društvena pravila i podnesu sjednici.

MAKSIM GORKIJ.

New York

Od nekoliko dana već boravi ovdje u našoj sredini mili gost, poznati ruski pisac, cvjet revolucije, Maksim Pješkov Gorkij. On je umjetnik, ali u prvoj je liniji agitator. Njegova je sva umjetnost prožeta agitacijom. Iz svega, što on piše, struji neka snaga, koja razdire ustaljeni, konvencionalni red. On je agitator svijeta izopćenih, on je cvjet revolucije. On je onaj "gorki" — odakle i njegovo ime, koje si je sam dao — koji poznaje u tancine patnje i gorčinu potlačenih, on je branič ne samo svog naroda u cjelosti, već je branič poglavito prikračenih u pravu, onih, kojima ne dadeše ni najprimitivnijih prava i čovječje časti. On ne sumnja u pobjedu pravice i istine, pa je u tom pogledu navjestitelj nove vjere.

U njegovu djelu, "Na dnu života" odgovara hodočasnik starac Luka u prenočištu, gdje se je skupio društveni talog u mjestu prokletstva i pokvarenosti, u onoj spilji, gdje je leglo očaja i propalosti — na pitanje kuda ide, ovo: "U Malorusiju. Čujem, da se tamo pojavila nova vjera." I taj cvjet odilazi tamo, gdje se nada novoj vjeri. Tako i potišteni i potlačeni u Rusiji kreću za novom vjerom, koja bi im donijela spas, koja bi ih zbavila iz patnja, propasti, gorčine... "Čovjek je istina" — odgovara Luka na pitanje, gdje je istina.

U njegovim "Malogradjanima" klikne očajnim krikom domaća keć, kad je onaj kućni uski krug i ona nepodnošiva atmosfera njene okoline tjerala u smrt: "Ja hoću živjeti!" A "Djeca sunca" nastoje, da k sebi privuku one najpotlačenije, one najniže.

Nitko ne pozna bolje patnje i muke naroda od ruskog cvjeta, koji bo-onog prodje do skrajnoga kraja majčice Rusije i sluša kucanj narodnog srca u gospodskoj kući, u pustim asilima, ponočištima klateža i najnižih slojeva, pod šatorima u stepama i medju bukom i lomljivom teškoga rada radničkih ruku... I što je on tuj vidjeo, što je doživjeo ili čuo, sve to odzvanja opet u njegovim djelima, sve se to diže nekim prosvjetom, naviještajući revoluciju. E-vo, takov cvjet vam je Maksim Gorkij — on, koji je propatio toliko toga, živjeo i bratio se s cvjetima, radio sa radnicima, plan-dovao u stepi sa ciganima...

...; ipak se je moj narod digao, da s ledja zbacio ono teško breme, koje ga je pritiškalo k materi zemlji. On se je digao, on će pobijediti i stvorit će si novu umjetnost: umjetnost radosti, svjetlu i ponosnu umjetnost." Medju inima ove je riječi izrekao Maksim Gorkij nedavno prigodom svečanog dočeka u klubu berlinske secesije.

Time je izrekao vjeru u pobjedu narodne borbe; toj vjeri je dao iz-

raza i u novome svijetu, na prvom koraku u ovu slobodnu zemlju. On vjeruje u svjetlo pravde i istine, kojima je on ustrajan i agilni lučonoša...

"UBI BENE, IBI PATRIA".

(Gdje je dobro, tamo je domovina.)

Ima ljudi, koji, govoreći o socijalizmu i socijalnoj demokraciji i tepajući gornju latinsku posloviću, misle, da su nešto vanredno umnoga kazali; obično tada nadovežu svoja tumačenja, i na koncu konca prikažu, kao da je gornja rečenica i njen smisao tek nastala sa socijalnom demokracijom. "Socijalna je demokracija bez domovine" — tako vele ti mudraci —; ona je nepatriotska. Socijalni demokrati nemaju ljubavi domovinske; oni se ne bore za hrvatske narodne ideale, već naprotiv naučavaju narod, da je ondje domovina gdje je dobro. Prema tome svome načelu oni odobravaju i seobu našega naroda u Ameriku. Za to su socijalni demokrati najveći narodni neprijatelji i tuđinske sloge, izdajice domovine; treba da ih se čuva svaki pošten Hrvat itd. itd." Badava socijalni demokrati svakom zgodom tumače svoja načela; uzalud svagdje glasno i jasno ističu svoje stanovište i u ovom kao i u svim drugim pitanjima. Protivnici naši mudro šute i ne osvrću se na razlaganje socijalista, samo da bi i na dalje mogli pjevati svoju staru pjesmu. Nikada za to ne može biti suvišno, na to pitanje se povratiti. Jer još uvijek ima naivnih ljudi, koji vjeruju na riječ naših protivnika, te koji nisu imali zgrade čuti socijalno demokratske razloge.

Da stvar možemo valjano obrazložiti i proučiti, nužno je, da se prije svega upoznamo sa nazorima naših protivnika o domovini; time ćemo ujedno i viditi, što je to "domovina", i što se pod njom ima razumijevati. Mnogima će možda to biti čudno i suvišno, ali će se odmah osvjedočiti, da imaju krivo. Jer zaista većina naših ljudi, a osobito protivnici, pod riječju "domovina" sve drugo razumiju, nego što bi se razumjeti imalo.

Najobičnije se pod domovinom razumijeva zemlja izmedju nekojih granica, bilo državnih, pokrajinskih ili tobož narodnosnih; gradovi, zemlja, doline, planine, rijeke, šume, to su dijelovi domovine. O njihovoj se ljepoti pjeva i sanja, za njih se "krv proljeva", "život gubi", "bori se" naravno sve samo u pjesmama, zdravicama ili najviše na papiru. Narod, koji živi na toj "rodjenoj, posvećenoj, krvlju natopljenoj i proslavljenoj grudi", dolazi tek u drugi red; on je nekakova pepeljuga u "ljubavi" domovinskoj. Svi bez razlike jezika, vjere i porijekla, koji žive unutar dotičnih granica smatraju se obično jednim narodom ako to na stvari i nije istina. Za sve moguće teorije, "povjesne istine" itd., koje su u tu svrhu nužne, već su se postarali "patriotski povjesničari i učenjaci". Njihova je umjetnost upravo bez granica. Oni veoma lahko od crnoga naprave bijelo i obratno. Ljudi, koji tjeraju taj lijepi posao okrstiše se sami "rodoljubima, patriotama" itd. Drugi razumni stvorovi nazivaju ih "šovenima, šovi-

nistima", što znači: zasukanci i pretjeranci u nacionalnim pitanjima. Šovinisti svakoga naroda su slijepi za prava, ljepote, sposobnosti, kulturu itd. drugih a osobito njima mrskih naroda, dok opet narod, u kojem su slučajno rodjeni ili bar odgojeni, uzdižu i hvale preko svake mjere, pak često i onda, kada je što vrijedno za kuditi u mjesto pohvaliti.

Najbolje ćemo te šovinite prikazati primjerom iz Ugarske, gdje je madjarski šovinizam veoma razvijen. Madjarski šovinite drže cijelu Ugarsku zajedno sa Horvatskom i Slavonijom za "magjarsku zemlju", a svakoga državljanina ovih zemalja proglašuju pravim Madjarom. I ako mnogi narodi u ovim zemljama žive još pored Madjara, koji dapače niti ne znadu madjarskoga jezika, te se ističu kao posebne narodne skupine hrvatske, srpske, rumunjske itd. Nu za to šovinisti već imaju gotovu "teoriju", naime svi su ti državljani sada samo "politički Madjari", a pravi tek imaju postati t. j. imaju se pomadjariti. Koji to neće od dobre volje učiniti, ima se državna vlast postarati, da im djeca na silu uče madjarski jezik, dobiju madjarsko ime itd. Svima onima, koji ne pristaju uz te lude njihove nazore, vele, da su izdajice naroda, da ne ljube svoje domovine itd. Naravno, da svi ti počasni nazivi u prvom redu zapadaju madjarske socijalne demokrate, jer ne pristaju uz njihove šovinističke nazore i namjere, jednom riječi za to, jer pod riječju "domovina" i "rad za domovinu" ne smatraju ono, to ovi šovinisti hoće.

A da li su ti šovinisti za to u istinu veliki narodni prijatelji? Ni govora o tome. Kod Madjara — kao i kod nas Hrvata — se to osobito lijepo vidi, jer se "patrioti" uvijek nalaze tamo, gdje treba gutiti puku kožu s ledja — naravno ne izuzev ni sam madjarski puk. Naprotiv nikada ih nema tamo, gdje narodu treba pomagati u bijedi i nevolji, i gdje se treba boriti za njegovu prava.

Istih tih i takovih zasukanih šovinista ima i kod nas, te su si na vlas slični sa svojom braćom po nazorima medju Madjarima. Nu da je ostalo samo na tako ludim nazorima ni po jada, nego se kod nas — valjda da glupost bude veća — išlo još dalje.

Kako je poznato, naši su pametni političari-šovinisti u svojoj ludjačkoj zaslijepljenosti razjarili borbu do noževa ne samo izmedju našega i kojega stranoga naroda, nego su tu borbu duboko razvili i ukorjenili u jednom te istom narodu, koji je slučajno dobio dva imena. Povoda za dvostruko ime dao je naš zemljopisni položaj, povjesni razvoj i vjerska isključivost. Naš narod na svom istoku i ugoistoku većinom je pravoslavne vjere, piše ćirilicom (pismenima, koja su nastala od grčkih i latinskih slova), te je u prvo doba svoga povjesnoga razvoja stajao pod uplivom grčke (bizantijske) kulture, a kasnije je bio pod Turcima, a djelomično je još i danas. Tako se sve do najnovijega doba razvijao odjelito od svijtu dijelova u središtu (Bosna), u sjeveru i sjevero-zapadu i zapadu, te je konačno u doba nacionalnoga preporeda — od doba pučkog mudraca Dositeja i jezikoslovca Vuka Karadžića poprimio i poseb-

no narodno ime "Srbi". Naprotiv drugi dio našega naroda, naročito na sjevero-zapadu i jugo-zapadu većinom je vjere katoličke, u cijelome svom razvoju stajao je pod utjecajem rimskog papizma i zapadne kulture, kulture talijanske i njemačke, poprimio je latinicu za narodno pismo, a u novije doba, doba nacionalnoga preporoda poprimio je i jedinstveno narodno ime "Hrvati".

Naravno pametnim ljudima to sve nebi smetalo, da taj jedan te isti narod sa dva imena nastoje čim prije sjediniti u jednu cjelinu, da mu postave zajednički cilj jedinstvenoga nacionalnoga ujedinjenja, te da onda uzrade na njegovom kulturnom, gospodarskom i političkom uzdizanju, osvješćenju i oslobodjenju. Ne, oni su naprotiv proglasili i još uvijek proglašuju "Srbe" posebnim "narodom", a Hrvate isto tako, premda se nadju u najvećoj neprilici, ako ih čovjek upita za nacionalne razlike između Srba i Hrvata. U mjesto da su stvarali povjesnu, kulturnu i političku cjelinu, oni su se se sve većma izdvajali. Tom svakom pojedinom "narodu" stvorili su — naravno uz obilate falzifikacije povjesnu posebnu "slavu", junake, državno pravo itd., te svaki traže posebno nacionalno ujedinjenje, djelomično iz njega isključujući protivnu stranu vlastitoga naroda (oh kolike zasukanosti!), a djelomično mu naturujući srpsko ili hrvatsko ime. Pošto danas ti naši šovinisti obe dlake nemaju u rukama kakove veće državne vlasti, nego se i jedni i drugi nalaze u manje više otvorenoj nacionalnoj potlačenosti, to vode svoju kobnu "borbu za narod" samo na papiru. "Dokazuju" u znoju lica svoga (i naravno i sa dobrim razlozima), da je Bosna srpska ili hrvatska, da su dubrovački pjesnici bili i Srbi i Hrvati, "istražuju" jesu li narodne pjesme, jezik, običaji, nošnja srpska ili hrvatska. To i još puno otalih besmislica i ludovanja kod naših političara skoro bez razlike naziva se "borbom za nacionalne ideale", "ljubavlju domovinskom" itd.

Kad su naši političari ovako zahireni u pojmovima o vlastitom narodu, naravno da je onda daleko crnije i gore sasna tuđim, stranim narodima, prema Madjarima, Njemcima i Talijanima. Buržoazija ova potonja tri naroda nastoji naš narod nacionalno potisnuti, silom mu naturiti svoju narodnost. Ta okolnost je osobito dala priliku da porastu krila našim šovinstima, da se oni istaknu kao "jedini" nacionalni zatočnici. I zbilja danas kod nas nema ni jedne stranke, koja nebi imala manje više nastranih nazora u nacionalnom pitanju.

Eto kakovo je to domoljublje i patriotizam, što nam socialistima predbacuju, da ga mi nemamo. Zaista naš patriotizam nije takove vrsti.

Svi ti patrioti bez razlike našli bi se u najvećoj stisci, kada bi ih čovjek upitao, što su do sada učinili za postignuće svojih ideala, što su "radili"? Ništa! Ali ne, nije baš ništa. Učinili su puno, veoma puno, ali samo ništa dobrog za narod.

Dolazimo tako do naličja te medalje, što se zove "borba za domovinu", "patriotizam" i "rodoljublje". Vidili smo, da lice i onako ni-

šta ne vrijedi, ali je naličje zaista daleko grđe i gore. Kada to naličje bolje pogledamo, viditi ćemo, da je lice gola firma naših patriota, kojom sakrivaju svoje unosne poslove, bogaćenje, guljenje i zaglupljivanje naroda.

(Nastavit će se.)

DOPIS IZ HAMBURGA.

Reč socijalizam zujala je prije 30 godina kao neko strašilo kroz uši čovječje onog vremena. Danas ta riječ bez sumnje poznata je svakom radniku. Danas ta riječ struji kroz čovječji duh sa najvećom žestinom, i oduševljeva i krepi duh radnika. Danas je ta riječ omiljena u radničkom "Življu" premda prije 30 god. bacahu se prokletstvom i gnjušanjem na nju!! Danas nema kutiča na zemaljskom šaru gdje ta riječ nije razširena i jasna radniku postala. Danas nije više ta riječ socijalizma — riječ teorije, već je pozitivna nauka! Jednom riječju, danas je ceo život radnog sveta upravljen u ovu veličanstvenu nauku socijalizma (proučavajući je i u život privodeći) većim djelom sazeo je u njegovoj značajnosti, koja je postala merodavni "impuls", oko koga se kreće život današnjeg čovjeka — radnika, koji nema više mislenog izlaza, da se oslanja na koje kakve "prijajšnice" i "nade", već se je ubedio u nju, i ova mu se srasla sa krvlju i telom njegovim, a od ovih radja se nov naraštaj!

Bez sumnje da sazrenuće ove socijalističke nauke nije nateralo i veru da promjeni svoje odiele. Mi još pamtim kako vera prije imadjaše sasvim drugi "ton", "poredak", "značajnost", "silu" itd. a kako danas ima?

Neka je uzput dopušteno iz stotinu primjera, ovaj mali da navedemo. Naprimjer u ondašnje doba (za vlade rim. papizma) djevoka ili nezvanična žena ako bi rodilo djete, dobijaše za ovo kaznu da kleči na zrnima pasulja (graha) usred crkve pred svjetinom bogomolaca; već to danas nema, itd. — Danas se pred ovom socijalističkom naukom klanja i najokareliji čivtica, pristalica starinskog poredka; a idiotski joj se seljak divi!! Danas se i najveći protivnik socijalizma tieši sa rečima: A! ta nemože se to nikad ostvariti, jer ljudi nisu jednake naravi! — A uplašeni idiota zažmuri i uzvikne: To mi nećemo doživeti, a naši naraštaji neka krše glavu stin kako znadu itd.

Svakojako, ova socijalistička nauka prevladala je duhove misanaizma i postala je temelj čovječjem životu današnjeg kapitalističkog poredka.

Danas nema države, naroda, kontinenta, gdje se ova nauka nije uvukla, u duhove "potlačeni" proletarca!

U moderno-industrijskim zemljama, ona je postala država u buržoaskoj državi! Uzmimo na primjer Njemačku, gdje je ova nauka već zakorijenjena. Ova zemlja ima zvanično — 3,187,000 birača socijalistički, od 25 god. svoje starosti pa na više, koji obuhvaćaju svoje familije do skupa 12,000,000 duša. A šta će se reći s onim pozitivnim elementom, jezgrom socijalističke bujnosti, koji su izvan gornjeg bro-

ja (prema buržoaskim zakonima) izključeni; a to su mlade bujne energije od 16 do 25 god. svoje starosti, kojih ima u najmanjem broju 8 milijuna: pa dalje oni koji su nezvanični, do najmanje 5—6 milijuna duša; gde ukupno Njemačka može preko 25 milijuna duša socijalistički brojiti. Sve ostale sekte i partije jesu indiferentne, i s dana na dan izumiru jer su neprirodne, a naravno socijalistička mora da raste. U glavnom socijalizam nije ljudska želja, već je prirodna nužnost. Sistemi ljudskog života tako su se kroz slepi put razvijali, dok su u današnjem društvu, dok su danas kapitalistički sistemi došli, i nazad se nemože već se mora napred da ide! Kao prirodno, nitko neće dozvoliti, da danas što posjedava, dade razdieliti, niti onaj što crkava od gladi, neće sebi dozvoliti da crkne, već se mora sa onim u koštac hvatiti, koji posjedava njegov dio. Takodjer nitko neće dozvoliti, da danas što posjedava na istom stepenu nepomično ostaviti; već kao naravno mora svoje gospodarstvo uveličavati u život privesti; da se podieli sva kultura na sve stanovnike podjednako, posle izvesnog vremena, pod današnjom proizvodnjom "roba", došlo bi isto, t. j. došlo bi isti stepen, sa koga smo prvi put pošli. Isto tako i na udruženje kako liberali i anarhiste kažu!

Jedno riečju socijalizam je novorođeno dlete prirodne nužnosti, kome njegova epoha života na redu dolazi; da živi!!! — Pa onda šta je to prostom riječju socijalizam kazati? To je jedno ujedinjenje: jedno društvo jedne zemlje, jednog kontinenta, ili cele zemaljske krugle, u kome prestaje više "moje" i "tvoje", u kome prestaje naše i vaše, već postaje samo naše.

Društvo jedno, u kome prestaje privatna svojina, a na mesto ove dola obšta (obča) svojina, koju danas jednom rieču nazivaju komuna.

Prirodna stvar kad prestane "moje" i "tvoje" mora prestati kradja i laž, ubijstvo, zatvor, robije i kocanje, i sva nevoljanstva. Neće nitko imati povoda ili uzroka da od drugog ukrade, jer će onda ukrasti od samog sebe, ali na djavola, kamo će sa ovim ukradjenim, kad ga nema gdje i nema zašto upotrebiti! Znači biti lud ili bedast, pa sa jedne gomile uzeti, a na drugu gomilu ostaviti, a obadvie pripadaju njemu. Medjutim, povoda ili uzroka današnjem lopovu daje današnji sistem života, u kome jedan posjedava 6 milijarda bogatstva, a 6 mil. ljudi umiru od gladi nemajući kruha da jedu.

Jedan primer ću ovde navesti:

Pre kratko vreme, Nemački car Vilem primio je u audienciju milijardistu Alfreda Beitha, mladog i neoženjenog bogataša, koji stanuje u Londonu Park Lane a ima svuda svoje vile; a posjednik je zlatnih i dijamantski rudnika (brda) u južnoj Africi, posjedava 6 milijardi maraka, gdje ovaj novac donosi 2½% kamata godišnje, tako se mladi buržoa Beith šeta i uživa; a gotovina mu radi godišnje još višak od 15 milijuna maraka (ili bolje reći 15 milij. grade mu krvave i znojave radničke snage).

Patriarhalni Mikado japanski rat je vodio (t. j. sedeo i pa zapovjedao da stoka pod nož ide) boreći se i braneći 11 milijuna maraka, koje

godišnje kao čist prihod od imača i plate uživa!! Mikado ima godišnju platu 6,000,000 maraka; dalje 2,000,000 maraka kamate od ratne naknade, koje je pobedjena Kina pre 10 godina u sumi 40 milijuna mark platiti morala: onda 1 mil. mark. prihoda od njegovog imanja, koje vredi 2 mil. mark., koja je velika 2,316,000 hektara.

A japanski narod neka zapuši usta sa 2—3 urne ili neka uzme ½ klg. riže dnevno, pa neka pije vodu, i oduševljen bude svoju krv proliti, da Mikadu popne ovu brojku od 11 do 15 milijuna!

Socijalistička nauka stojeći na ovakvim odnosima, kakvi u današnjem kapitalističkom sistemu vladaju, postala je specijalna i zapletena, tako, da ju je u brzo mučno proučiti, svatati i pojmiti, osobito kad se uzme u obzir današnje nekolovanje, i običajno basnoslovje, vera i druga zatucivanja mozga.

Nepoznavalačke mase ogtomnog sveta zemaljske krugle: koji je ne naučan i neume sebe da predstavi i objasni svoj položaj i dostojanstvo čoveka, koje on treba u svom životu da zauzme! Ali naprotiv tome analiziraju se i zadjuju duhovi, koji ovou vjest socijalizma raznose po celom svetu, i masa sveta budise, i dolazi k saznanju svoje sviesti i dostojanstva, i tu su već dani današnjem sistemu izbrojeni.

Jedna najnovija svijest socijalizma pre par dana odskočila je iz Nemačke u Ameriku Chikago, a zapalila je jednu veliku buktinju, koja se zove "Proletarec" a koja se zaplamtela među Jugoslovenima koji u Americi žive. Mi joj iz Evrope šaljeno snage — vatre neka što pre zapali ceo svet, neka izgori "Pauzine", u kojima su se upleli bedni radnički duhovi, koji su morali svoje rodjeno mjesto u Evropi da ostave, pa da preko mora u daljnu Ameriku idu krvavog kruha da traže.

Neka živi nova buktinja "Proletarec", neka zagrmi i odjekne struja socijalizma oko cijele zemaljske krugle!

Neka jednodušno zagrmi radnički glas proletera sviju zemalja: da je u stanju snažna radnička nišica, razmrstati kapitalistički mozak.

Hamburg, 15. März 1906.

V. Djurakić.

Petrograd. — Vlada je poduzela najodlučnije i najoštrije mjere protiv agitacija, da se ponovno pokrene generalni štrajk telegrafista i željezničkih namještnika.

O "siromašnosti" crkve v Avstriji pričajo sledeće številkice: Premoženje posameznih škofij iznaša v Olomucu 14,211,938 kron, Praga 11,508,516, Dunaj 6,946,944, Solnograd 6,442,560, Vratislava (avstrijski delež) 6,418,038, Ljubljana 2,133,520, Przemysl 1,951,640, Gradec 1,560,544, Lvov 1,544,908, Kraljev gradec 1,514,330, Brno 1,504,172, Briksen 1,431,810 kron, Celovec 1,398,400, Trient 1,018,330. — Dohodkov na letoj majo škofije Olomuc 571,068 K, Praga 501,868, Dunaj 308,506, Solnograd 253,270, Vratislava 213,270, Ljubljana 82,114, Przemysl 80,900, Gradec 74,320, Lvov 136,124, Kraljev gradec 60,340, Brno 69,540, Briksen 58,632, Celovec 65,644, Trident 74,044 K. — Ubogi škofje!

'PROLETAREC'

List za interese delavskega ljudstva.
Izhaja enkrat v mesecu.
Izdajatelj:

Slovenska Socialistična zveza
v Ameriki.

Naročnina za celo leto v Ameriki... 50c
Za Avstrijo..... 3 krone

Naslov: "PROLETAREC",

683 Loomis St., Chicago, Ill.

'PROLETAREC'

Devoted to the interests of the
Laboring classes.

Published monthly by the "Slovenian
Socialist Association of America,"
at 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Subscription rates 50c a year.
Advertisements on agreement.

Entered as second-class matter January 11th 1906
at the Post Office at Chicago, Ill., under the act of
Congress of March 3, 1879.

KAKO NAJ SE POŠILJA DENAR V STARO DOMOVINO.

Mej ameriškimi Slovenci, sploh med Slovani in Talijani vobče je dandanes mnogo ljudi, ki se pečajo s pošiljanjem denarja v staro domovino. Ti barantavci in menjavci z denarjem se v to svrhu poslužujejo bombastične reklame v listih, ki so navadno njih lastnina, pri tem zatrjujoč, da so dobri narodnjaki ali pošteni kristjanje. Poslužujejo se sploh fraz, o katerih so prepričani, da vlečejo pri priprostem narodu. Pri ti vrsti ljudi so vera in narodnost, kakor tudi vse druge reklamne fraze le prosta, navadna vaba za njih "kšeft".

Narodnost je fraza, vera vaba, druge reklamne fraze, pa humbug.

Ako bi se tem ljudem šlo v resnici za narodnost, bi v prvi vrsti podučili slovenske delavce v Ameriki, naj za pošiljatev denarja v staro domovino pri poštnih uradnih poštmaster) zahtevajo poštne nakaznice (Internacional Money Order) v angleškem in slavenskem jeziku in se naj za denarne pošiljateve poslužujejo le ameriške pošte, ker Zdr. drž. garantirajo, da bode vsaka denarna pošiljatev dospela v roke pravega adresata.

Do sedaj imamo v Ameriki angleške, nemške, talijanske, francoske, česke itd. mednarodne poštne denarne nakaznice, le v jugoslovanskih jezikih jih iščemo zaman. In kje je vzrok?

Naši veliki jugoslovanski "patriotje", ki ob vsaki priliki povdarjajo v svojih listih, da so socialisti brezdomovinci, izdajalci svojega naroda, niso radi zasebnih interesov podučili narod, da najhitreje in najsigurneje pošilja denar v staro domovino le ameriška državna pošta, ki vsakemu narodu ustreže rada tudi s tem, da izdava mednarodne poštne denarne nakaznice v dveh jezikih.

Ker so patriotje, ki so vzeli narodnost v zakup, da odebele svoje denarne mošnje, pozabili opozoriti ameriške Slovence, naj se denar v staro domovino pošilja le potem ameriške pošte, priporočamo mi ameriškimi Slovencem glede pošiljanja denarja v staro domovino naslednje:

Kjerkoli je večja slovenska naselbina, naj naprosijo Slovenci poštne upravitelja za dvojezične mednarodne denarne nakaznice in sicer v angleškem in slovenskem jeziku.

Kdor ne zna pisati, naj na pošti zahteva mednarodno denarno nakaznico, jo prinese domov, doma pa naprosi kakega rojalca, ki zna pisati in čitati, da mu dolžno napiše naslov (ime, kraj, deželo), potem pa lahko ob priliki sam izroči denar na pošti, za kar mu poštni uradnik takoj izroči potrdilo, katero je treba hraniti. Na poštne nakaznice se naj piše le s črnilom. Drugi del poštne nakaznice, katerega mora napisati pošiljalec denarja se glasi in je polniti npr.:

For the sum of five Dollars and 50. cents. — Sveta pet tolarjev in 50 centov.

Payable to Jožef Krašovec. — Se izplača Jožef Krašovec.

Town (or City) of Ljubljana. — Mesto Ljubljana.

No. 2 Prešernove ulice, Street, County, Canton. Tu ni potrebno nič napisati, ako je v kraju, kamor se pošilja denar, poštni urad. Ako pa ni tam poštnega urada, se pa na to mesto zapiše poštni urad, ki je določen za kraj, kamor je namenjena denarna pošiljatev.

Province, Kranjsko. — Dežela, Kranjsko.

Country, Avstrija. — Država, Avstrija.

V tretjem delu pa mora napisati pošiljalec denarja svoj natančen naslov.

Sent by Jaka Sloga. — Poslal Jaka Sloga.

No. 110 Blue Island Street. — Št. 110 Blue Island cesta.

Town or City, Chicago. — Mesto, Chicago.

State of Illinois. — Država Illinois.

Na poštni nakaznici ni treba pisati dvakrat, kakor je pisano na tem vzorec, temveč le enkrat. Tu smo pisali dvakrat radi tega, da so vsakomur umljive angleške besede, da vsakdo ve, kako je treba napisati denarno nakaznico.

Odkar je Avstrija tudi glede denarnih pošiljatev sklenila pogodbo z Zdr. drž., veljajo te le poštne pristojbine za pošiljanje denarja.

Za nakaznice, ki ne presegajo \$10, le 8 centov.

Preko \$10 do \$20 — 10 centov.

Preko \$20 do \$30 — 15 centov.

Preko \$30 do \$40 — 20 centov.

Preko \$40 do \$50 — 25 centov.

Preko \$50 do \$60 — 30 centov.

Preko \$60 do \$70 — 35 centov.

Preko \$70 do \$80 — 40 centov.

Preko \$80 do \$90 — 45 centov.

Preko \$90 do \$100 — 50 centov.

Z eno denarno nakaznico se ne more več poslati kot \$100. Kdor želi poslati več stotakov, mora za vsaki stotak napisati po eno nakaznico. Kdor želi naložiti denar v mestni ljubljanski hranilnici, ali kakem drugem denarnem zavodu na Slovenskem, naj se direktno pismeno obrne na dotični zavod in pojasni, da bo po denarni poštni nakaznici Zdr. drž. poslal denar dotičnemu zavodu, ki naj mu v potrdilo pošlje vložno knjižico.

Vsaki denarni zavod na Slovenskem bode rad ustrgel ti želji.

Kdor pa noče zaupati denarja ne denarnim zavodom na Slovenskem ali ameriškimi bankam, dotični naj napiše za vsakih \$100 denarno nakaznico za Zdr. drž. in naj jo naslovi na samega sebe. Denar potem lahko leži eno leto na pošti. Predno mine leto, pa mora vsakdo zopet zamenjati ček in napisati znova denarne nakaznice. V tem slučaju ne

dobi pošiljalec nič obresti, pač pa mora plačati poštne pristojbine, ker v Zdr. drž. še nimamo poštne hranilničnega urada. Ali za denar se mu ni treba bati, ker garantirajo za njega Zdr. države.

Kdorkoli želi kako pojasnilo glede pošiljanja denarja, kdor ni ta navodila razumel, naj se obrne za pojasnilo na upravništvo "Proletarca", ki bode radovoljno in brezplačno doposlalo mu tozadevne informacije.

PREVLADNA MOČ TRUSTA.

Le kratek čas nam še preostaja, da razmotrivamo in obsojamo moč trusta, pripoznamo njega prevladno silo, katero je potrdil uradno pred nekaj leti znani predsednik Zdr. drž. — McKinley.

Ko bi se ta človek danes vsaj še enkrat prebudil iz trdnega, večnega spanja, ko bi se njegove kosti sklenile druga z drugo, tedaj bi se čul iz njegovih prsi močan in krepek glas, kakor ob času agitacije za predsedniški stolec, ki bi ameriškemu ljudstvu oznanjeval, da skuša podreti in razdejati mogočno samslopedje, katerega je svoje dni sam zgradil in sezidal. Ta glas bi oznanjeval nekako tako-le: "Oj, trust, le kratek čas je še odmerjen tvojemu ustanku. Ura se bliža polnoči, kakor pred novim letom. Ljudski glas ti pa naznanja, da se moraš umakniti — zavlada je socijalizem."

In če razmotrivamo današnje gospodarske razmere, tedaj priznamo brezdvomno, da je trust nevarna bolezen, jetikar, rak, ki razjeda današnje človeško družbo, ki uničuje proletarijat duševno, fizično in gnotno. Sploh, kaj je danes trust, kaj nam za jutro obeta? V trustu niso združeni le republikanci, ampak so združeni tudi demokratje. Obe ti kapitalistični stranki pa vodite direktno v denarno aristokracijo, ki je za ljudstvo nevarnejša, kakor nekdanja modrokrvna eropska aristokracija, ki pa bode tudi kmalu le še na ogledu v kakem starinarškem muzeju. Ako hočemo spoznavati moč trusta, tedaj je najprvo potrebno, da upremo svoje poglede v gospodarsko polje, v ogromno premogarsko stavko, ki je pričela z dnem 1. aprila t. l., sploh v vsako stavko, ki se bije v korist delavcev — trpinov. Kamorkoli pogledamo, vidimo le gorje. Kjer bi imelo delati deset ali več delavcev, vidimo, da se muči le eden pri trdem 10 ali 12 urnem delu na dan. Trust nam plačuje naše delo nizko, mejtem ko izdelke v primeru s produktivnimi troški prodaja za najvišje cene. Trust sploh postavlja cene pridelkom, ki so nesramne in ki imajo le edini namen, da peščica kapitalistov živi razsipno in razkošno.

Ta nastop trusta pa logično zahteva odpor na drugi strani, nas logično kliče v boj, nas druži v unijah in nas uči spoznavati edini pravi gospodarski nauk — nauk socijalizma.

Trust nas izsrkava kakor ogromni polip in če ne bomo poskrbeli, da njega veje ne bodo segale do neba, tedaj bo uničil trust nas in naše potomce. Ako pa hočemo trustu še pravočasno izpodrezati korenike, potem se moramo združiti pod rdečim, revolucionarnim praporom socijalizma, pod praporom, na katerem se bleste besede: svoboda, enakost in bratstvo.

Trustu v korist se zlorablja zakonij v Zdr. drž. in dandanes nimamo skoro zakona, s katerim bi se dalo nastopiti proti trustu.

A vzlic presilni premoči trusta, pa vstaja človeški duh, ki se ne da za večno ukovati v suženjske verige in okove in kliče trpeče človeštva podo zastavo socijalizma v boj proti temu nenasitnemu molohu. In trpeče človeštvo poslušaj ta glas, ker je pričelo uvidevati, da edino socijalizem lahko prinese vsem ljudem brez razlike na spol, narodnost ali vero enako svobodo na gospodarskem in političnem polju. Sploh ni več daleč čas, ko bode ameriško ljudstvo zaklicalo: "The Trust must be destroyed."

Ali prej, ko se to završi, se nikar na prenačimo. Hranimo svoj smrdnik na suhem. Bodimo potrpežljivi, mirni in korakajmo složno po začrtani poti naprej.

Ako se spodtaktne ali pade naš brat, potem ga pustimo, da bo spoznal, da je padel. Ako se deli beračem, ki človeka nadlegujejo ob ceisti, miloščina, kakšne posledice rodi to? Mesto, da bi jih danes poginilo deset in tako prebudilo človeško družbo iz spanja, da bi si sama pomagala, bi prišel čas, ko jih bode poginilo na tisoče in katerim človeška družba ne bo mogla več pomagati. Vi se jezite nad ljudmi, ki zahtevajo ogromnih svot za nabavo novih topov. "Blagoslovite" jih! Ti "patriotie" vendar delujejo, da se bo neznanško hitro približal čas, ko puške ne bodo pošiljale več svojih smrtonosnih krogelj med ljudi, pa tudi sablje ne bodo več sekale. Borite se tudi obupno proti mračnjakom, ki žele, da bi zopet zasijali zlati časi sv. inkvizicije. Hvaležni jim bodite, ker tudi le ti pomagajo, da bodeta stopala v najkrajšem času svoboda in socijalizem proti zariji velikega dneve, ki nima večera! Zakrite vsa okna, da nastane čim hitreje kričanje po luči. Želite si trinogov, kajti iz njih gnilih in trhljih trupel poganja silno in krasno drevo, drevo svobode in socijalizma! "A. t. R."

ZAGRINJALO SE JE DVIGNILO — KRINKA RAZ OBRAZ JE PADLA.

"Komur bog podeli urad, temu tudi podeli pamet." Tako nekako se glasi stari izraz reakcionarcev. Ta stari izraz je stopil očitvidno pri nekaterih uradnikih S. N. P. J. popolnoma v prakso. Frank Klobučar je še pred letom izrazil pismeno, da ni pisatelj, da čestita dotičnim, ki pišejo to, kar on misli. Pisal bi tudi sam, če bi bil le pisatelj itd.

Bog mu je baje podelil urad v S. N. P. J. in kot blagajniku jednote, mu je neobhodno potreben tudi dar pisateljstva. Radi tega ga je tudi bog nagloma obdaril tu s sposobnostjo pisatelja, da je napisal v "Glas Svobode" članek "Plehnatim socialistom v odgovor".

Če se ne motim, je g. Frank Klobučar čestital temu članiku le s svojim podpisom. Naj bo, kakor hoče. Konstatirati le hočem, da je v istem dopisu razkrilkan absolutizem, ki je že bujno cvetel ob času ustanovitve jednote, in da se vsiljuje mračnjaški klerikalni klik. Ako v katerikoli društvu po priporočilu osebnih prijateljev predsednik imenuje delegate, potem je to očitviden

absolutizem. Na tak način je g. Frank Klobučar, tako vsaj on pripoveduje, pripomogel sodr. Frank Petriču v delegatstvo na prvem zborovanju S. N. P. J. V vsakem konstitucionalnem društvu se voli delegate, in se smatra izvoljenim dotičnim, ki je dobil navadno večino glasov. Pri Petričevem delegatstvu, so pa imeli Klobučar in konzorti povsem tajne namene, ki se pa na srečo članov jednote niso uresničili. Usiljevanje farški kliki pa dokumentira Klobučar s tem, da socialisti najbrže niso ljubemu bugcu všeč, ker jih za njih pregrešno življenje že kaznuje na tem svetu s tem, da oboje njih soproge, jim zgori pohištvo itd. Naobratno se pa dobrim članom jednote — nesocialistam nič žalega ne zgodi že na tem svetu. In da se ta namen popolnoma doseže, sta pa potrebna spovedni listek in pa očenašek pri sejah. Ker sem že nekoč priporočal upeljavo spovednega listka in očenaša, moram danes priznati odprto, da ni bil to resen moj namen. Ako to zamolčim, bi morda še Klobučar meni kot tajnemu zavezniku ponujal svojo desnico.

"Plehnatim socialistom v odgovor" se glasi napis članku v "Gl. Sv." Ko ste dovolili svoj podpis temu članku, g. Klobučar, tedaj ste mislili gotovo na komične, plehnate figure, kakor ste vi sami in vaši konzorti. Očitajte nam laži, tatvine itd. Kdo je večji tat kot vaši konzorti, ki kriče: "Drži tatu, drži tatu!" da bi pozornost odvrnili od sebe. Ali je pri "Glas Svobode" ali jednoti kaj vaše lastnine? Mar niste vsega, kar je boljšega, takorekoč socialistom ukradli. Ali ste vi, g. Konda, izdelali načelni načrt "Glas Svobode" in nabrali naslove slovenskih socialistov, ki žive razstreseno v Zdr. drž. Ali niste obliko lista posneli po propali "Zori", katero so izdelali socialisti, katere sedaj imenujete plehnjake. Ali niste prisvojili si od Tomana naslove, katerega sedaj nesramno napadate najbrže iz same hvaležnosti v svojem listu, G. Konda! Je li kedaj izšel iz vašega peresa kak socialističen članek v "Glas Svobode"? Ali se niste tozadevno z vso uljudnjostjo obračali do socialistov, do plehnjakov, če niste kakkega članka preplonkali iz kakega družega socialističnega lista. Kje je torej vaše delo? Ali ni vse to tatvina?

In koliko je pa vašega in vaših konzortov dela pri jednoti. Propagandistične članke so spisali vedno drugi, podpisali ste jih pa z vašim imenom ali pa z duševno ničlo John Stonichem. Kot novinarju bi vam morala biti gotovo znana tudi zgodovina naprednega gibanja v ameriških Slovenceh. Radi tega mi baje ni treba navajati imena dotičnega, ki je prvi klical za ustanovitev svobodomiselnih jednote in kojega klic je našel tudi globok odmev v srcih vseh pravih prijateljev svobode in napredka.

Le mimogrede omenim, da je bila ta propaganda že globoko razvita v "Glas Naroda", predno je pričel izhajati "Glas Svobode". Sploh je bil Sakser preje naklonjen ti ideji, kakor katerikoli sedanjih osrednjih uradnikov jednote. Sodr. Petrič, katerega sedaj v omissljivosti imenujete podrepro muho, je pa privatno več storil za ustanovitev jednote, kot vsi sedanji jednotičar-

ski mogotci, ki se bahajo s tujimi tiscčaki, ki so lastnina članov jednote. Ali ni sodr. Petrič organiziral društvo Triglav v La Salle-u, Ill., na katerega ste danes tako ponosni? O Petričevi agitaciji bi se dalo mnogo pisati, ki je bila v resnici koristonosni za ustanovitev jednote. Ali jaz molčim o nji, ker je članem dobro znano, koliko je sodr. Petrič storil v agitatoričnem oziru. Iz hvaležnosti ste pa metali sodr. Petriču polena pod noge, ker ste uvideli, da se ne da korumpirati, in sicer toliko časa, da je izstopil iz jednote.

Pravila jednote ste preplonkali iz pravil družih jednot. In tudi predlog za centralizacijo jednote ni vaša lastnina, dasi ste vprav na centralizacijo tako ponosni. G. Konda in konzorti kaj je torej pristno vašega? Vaša lastnina so le laži, obrekovanje in literarna tatvina. Odgovorite vendar, kdo je plehnat. So-li socialisti ali vi hinavci? Na korajžo me kličete. Dobro! Ali odprto izjavljam, da vam bode preje zmanjkalo laži, obrekovanja in tatinskih produktov, kakor meni poguma za nastopati v javnosti in vas razkrinkavati.

Jaz vem, da resnica v oči kolje. Za moj pogum se ne bojte, če se gre za to, da se pové takim gospodom kakor ste vi resnica brezobzirno v obraz.

Na korajžo klicani Simon.

GOSPODOM OKOLI "GLAS SVOBODE".

Priznam, da ne znam tako lepo pisati, kakor gospodje v uredništvu "Glas Svobode". Pa meni ni zameriti, ker jaz si moram od svoje rane mladosti služiti s težkim delom svoj vsakdanji kruh.

Ali če pisati ne znam gladko, imam pa možgane, s katerimi vsaj lahko logično mislim, da s svojo neokretno roko ne zapišem takih bedastoč, kakeršne sedaj čitam v "Glas Svobode".

Koliko pojma o revoluciji in revolucionarnem praporu socialistov imajo sedaj v uredništvu "Glas Svobode", dokazuje dopis "Proletarec v novem boju", ki je bil skovan v uredništvu "Glas Svobode".

Ta dopis dokazuje, da so Konda in njegovi pomagači tako ozkih možganov glede revolucije, kakor avstrijski predmarčni državni pravdniki in policijski uradniki, ki so v svoji nevednosti takoj slišali v zraku zvižgati cepece in videli v duhu oboroženo ljudstvo z gnojnimi vilami, ki hoče z fizično silo vničati tron in altar, ako je pred petnajstimi leti kak govornik na shodu izustil besedo revolucija.

Ti ljudje ne vedo, da zgodovina sama uči, da je bilo dokaj nekrvavih revolucij in da socialisti sploh stremijo za revolucijo duhov, to je duševno revolucijo.

In taki nevedneži, ki se niso nič učili, k večjem vdrhati po poštenih sodrugih ali pa brskati po blatu moralno propadlih farjev, mi očita jo, da sem jaz komu sposodil svoje ime za podpis. Seve, ti gospodje so vzeli merilo po sebi, ker sami poljubno preobračajo dopise, mislijo, da je tudi drugod tako.

Pozdrav vsem zavednim proletarcem, listu pa obilo vspeha.

Nace Žlemberger.

GLENCOE, OHIO.

Mislil sem, da imam kot naročnik "Glas Svobode", ki ima na svojem čelu ponosen napis — "Kdor ne misli svobodno, se ne more boriti za svobodo" — pravico do obrambe, ako me napadejo klerikalni nazadnjaki. Ali uredništvo "Glas Svobode" me je podučilo, da se v uredništvu smatra le to za svobodo, ako se g. Konda in njegovemu listu poje slavo. Jaz sem uredništvu sedaj hvaležen za ta poduk, ker sem spoznal, da je omenjeni rek le reklamna fraza za zasebno podjetje, G. M. V. Konda.

Fran Boštjančič, ki ni napadel le mene, ampak tudi socialistični klub v Glencoe po taktiki obrekovalcev, se danes sam jezi, da so v uredništvu "Glas Svobode" zasukali dopis po svoje.

Vranjačič bi se bil rad radi nekaj družega pritožil. Njega jezi, da se mu je vzela blagajna društva "Bratstvo" št. 4 S. N. P. J. in da ga je sodrug Žlemberger na sejah radi nespodobnega vedenja večkrat pokarhal. Ker pa Vranjačič ne zna pisati, mu je pa pomagal njegov sosed, katerega po domače vsi imenujejo Kuhmadel. Ta človek še sploh ni slišal nikdar besedo socialist, dokler se nismo tukaj organizirali zavedni delavci v socialističnem klubu.

Vranjačič in njegovo pomagač mi očitata, ker smo ustanovili socialistični klub, da hočem razdružiti rojake v naselbini, dasiravno vprav socialistični klub že šteje nad 50 članov. Istotako tudi društvo "Bratstvo" šteje lepo število članov. Ali je morda to razdružitev rojakov?

Vranjačič in njegov mazač tudi nekaj čenčata o socialistični veselici, ki se je vršila dne 10. svečana, katere dobiček je bil namenjen za podporo stavkujočih premogarjev. Seve bi bila Vranjačič in njegov pomagač najrajše prva pri delitvi podpore, dasiravno nista centa dala za sklad.

Očitata mi tudi, da ne morem nikogar živega videti, če se ne vpiše v socialistični klub. No, komu sem pa že storil kaj želega?

Besedo "glavar" je pa Vranjačič slišal iz usta njegovega starega očeta, ko ga je učil moliti "očenaš". Iz ust zavednih delavcev je gotovo ni čul.

Res je, da je Vranjačič nekje na Dolenjskem bil za mežnarja. Kasnej je prišel v Leoben, ker z menoj kuhar fižol in polento, ker za drugo jed nismo zaslužili, dokler si nismo s pomočjo socialistične organizacije zboljšali zaslužek in razmere pri bratovski skladnici. Vprav Boštjančič, vulgo Vranjačič, se ima zahvaliti socialistom, da je zamogel priti v Ameriko in da je dobil rezervni delež iz bratovske skladnice. Ali ni res tako Boštjančič?

Ali taki človek nezasluži družega, kakor da se mu pljune v obraz?

Ne samo jaz, ampak vsi sodrugi mu svetujemo, da je boljše, če odrine iz naše naselbine, če misli delati prepir, kakor ga je delal v Neff, O. Na kakšni stopnji izobrazbe je pa Boštjančičev pomagač, znani Kuhmadel, dokazuje dejstvo, da so se pri praznovanju Jožefa dne 17. marca t. l. vprav po katoliško suvali in da se je zahvaliti le temu, da ni prišlo do kake nesreče, ker je

bilo več naših sodrugov navzočih. Toliko v odgovor.

Nace Žlemberger.

Trst. (Slovensko-italijanska alianca.) Koliko so morali socialni demokratje že pretrpeti psovok, kokokrat so bili "izdajalci, brezdomovinci" i. t. d., ker je njih stranka mednarodna, akoravno niso slovenski socialni demokratje nič manj Slovenci, kakor gromobesedni prvaki, italijanski socialisti ne manj Italijani, kakor frazasti patriotje i. t. d. Združiti se na polju praktičnega dela in skupne koristi s somišljeniki druge narodnosti, to je bil v očeh slovenskih narodnjakov greh naravnost proti naravi. S frazami se je tukaj seveda kaj lahko dosegalo uspehe. Ali kdo ne pozna danes povesti o farizeju, ki je hvalil boga, da ni tak kakor tisti? Volitve v cenilno komisijo za dohodninski davek so v Trstu zopet pokazale, da je buržoazija ena armada, ako gre proti delavcem, pade tudi narodnjaštvo v koš. Socialni demokratje so letos v tretjem razredu kandidirali, ker je dosti delavcev, ki morajo plačevati dohodninski davek. In če bi bila narodnost za meščane res meja, preko katere se nikakor ne sme podajati roke "tujcu", bi bili morali socialni demokratje zmagati z veliko večino. Toda ko je buržoazija videla, da nastopa delavstvo, so bile naenkrat pozabljene vse narodnjaške trditve, rdeče-belo-zelelo, belo-modro-rdeče, črno-rdeče-zlato in črno-rumeno je bilo naenkrat vse eno, Italijani, Slovenci in Nemci, iredentovci in avstriakanti in "Drang nach Osten", vse je bilo združeno v enem taboru in složno — proti delavcem. Tako so dobili med 4.120 glasovi 114 glasov več kakor socialisti, ter so "zmagali". Akeijo je vodilo italijansko društvo "Patria", ki je napelo vse moči. In niti ta mednarodna alianca jim ni mogla priboriti večje večine, kakor 144 glasov, pri čemur pa prihaja v poštev, da ogromna večina delavcev sploh nima volilne pravice v komisiji. Za politično bodočnost tržaških nacionalistov vseh barv je to slabo znamenje. In morda še doživimo čas, ko se bodo tudi pri političnih volitvah ravno tako združevali proti nam. Tako se pokazuje ničevnost vsega frazerstva.

— G. Konda pravi v "Glas Svobode", potem ko je naštel koliko odstotkov gradiva se je vporabilo v to ali drugo smer — a drugo je pa razno nesocialno razmotrivanje. Prav imate g. Konda! "Proletarec" se ne bode nikdar bavil s socialnim razmotrivanjem kakeršnim se bavi "Glas Svobode", ki bo pričel kmalu prinašati članke o zakletih princezinjah in družih prismodarijah. "Proletarec" se bavi s socialističnimi razmotrivanji, ki posegajo globoko v današnje socialne razmere. G. Konda sta besedi socialističen in socialen kranjska klobasa kakor mu je še mnogo družih besedij z devitimi pečati zapečateni knjiga.

U Moskvi su sada po svim železničkim kolodvorima i tvornicama, u kojima se pojavljuju znaci ponovnih nemira, postavljene jake vojničke straže.

Strahopetci navadno pojo sami-seboj, kadar gredo skozi gozd. To delajo zato, da jih ni strah...

Temu podobno dela tudi Konda, ko kriči v enomer: "vi ne boste nikdar odločevali v jednoti!" — TALE stavek je Kondu najbolj priljubljen in se ga tudi najraje poslužuje, kadar se gre za odgovor. Je pa tudi njegova največja uteha v strahu, in zato bi ga najraje zapisal čez cel list "Glas Svob.", ko bi bila slučajno taka formacija v modi. Tega pa danes še ni, da bi vladala taka žurnalistična anarhija, kar Konda gotovo obžaluje.

Do cela neumevno nam je prihajala ta Kondova prikazen pred oči; a ker se prikazuje že del časa, kakor Konda sam v njegovem listu, smo dobili tudi do cela jasnejše pojme o njej. — Nespominjamo se, da bi se kedaj tako spozabili pa rekli, da hočemo *mi odločevati* v jednoti; ne, tega absolutno nismo nikdar trdili! Ali če se človeka zgrabi — kot se je napr. Mrtina Kondata in par njegovih zagovornikov — pa se jih pri *javni priči* vpraša o tem in onem, je vendar bolje, da se ti ljudje v strahu domislijo vse kaj družega, kot tisto, kar se jih je vprašalo. In kaj naj bi se domislili možje družega kot to, kar najbolj branijo... za kar se najbolj boje? In kaj branijo, za kaj se boje? — Branijo to in boje se za to, kar ni prav nič v nevarnosti! Ja, ali je Konda vzel jednoto v *zakup* ali v *nakup za 99 let*? ali je on mogoče kak *jerob* jednote? Kaj vendar to, ta nervoznost g. Konda? Čemu to? — Ta usodepolna branitev, ki ni prav nič umestna in na mestu s socialističnimi resolucijami v "Proletarcu" napram centr. odboru S.

N. P. J., očitno izdaja možakarje okoli tajništva in podjetništva "Gl. Sv." — Po čemu neki ta "trick"? — Nevemo čemu bi šli gasit v Ljubljano, ako gori v Šiški? Kaj pravite! — Mi mislimo, da bi vsaka patrolja take "ognjegase", ki bi šli "gasit" proti Ljubljani smatrala sumljivim in jih takoj pri Kozlerjevem vrtu vprašala po vzrokih njih namena: kako to, da gredo "gasit" v Ljubljano, ko gori vendar v Šiški in v Ljubljani ni ognja.

Vsekakor lahko patrolja iz teh ljudi izvleče, da so — ali bedaki ali pa so prefriganci, ki so hoteli napraviti potom takega "tricka" dobro "kupčijo" —

Nekako tako hoče "trickirati" tudi Konda, ko brani ozir. hoče braniti nekaj, kar sploh ni v nevarnosti. Odločevanje v jednoti tudi v nevarnosti biti ne more; kajti odločevati nima posameznik, niti centr. odbor, ampak cela jednota — udje. (Vsaj tako bi moralo biti!) V tem slučaju hoče biti le Konda nekakšnji "protektor" jednote, za kar ga pa ni nihče postavil. On je samo tajnik pa ud — in družega nič! Sicer bi pa imela jednota, ako bi postala kdaj tako reakcionarna — v istini vzornega "protektorja" v Kondi. Domisljimo se na tisto blato v paradizu, predno je bog dahnil v njega, pa imamo sliko... Da hoče biti Konda "protektor" S. N. P. J. je vsekakor značilno; toda na njegovo "autoriteto" se socialisti ne bodo ozirali.

Socialistom se ni šlo nikdar za to, *kdo bo odločeval* v jednoti, šlo pa se je zato, — in zato se bo še

šlo — *kako se bo odločevalo* in gospodarilo v njej!

Ako so socialisti člani jednote, imajo ravno tiste pravice govoriti o gospodarstvu in *kako se bo odločevalo* — kakor en domisljavi Konda. Do sedaj se socialisti napram jednoti niso mogli izraziti odprto, kajti Konda je postal socialista protivnik.

Ker so socialisti energični v boju za pravo stvar, to Konda seveda jezi, ali pomagalo mu ne bo nič. Socialisti hočejo principjelno — po socialističnih načelih — odpraviti vse vsiljive jerobe in ljudstvo poučiti, da so taki ljudje nevarni, kar mislimo — je tudi kulturno in socialistično delo!

Kultiviranje vrta ali družih nasadov ne pomeni samo kopati in sejati, treba je tudi čistiti in ugonabljeti škodljiva mrčesa... razumete g. Konda? Naša naloga torej ni samo ta kot je Kondova: braniti to, kar ni v nevarnosti itd., temveč bojevati se v kulturnem smislu — v korist slovenskega delavstva v Ameriki.

Socialisti še nikakor nečejo zadovoljiti s Kondovimi predlogi in nasveti, "naj bi bili boljše liberalni" pa pustili ljudi naj uganjajo svoj humbug — ne g. Konda; kadar humbug presega prag Kondove kuče, takrat je socialista dolžnost, da ga primejo za lase; kar se je prilično zgodilo. Tako se ni zgodilo samo žnjim; tako se bo zgodilo tudi z drugimi.

To pa ni naloga enega ali dveh okoli "Proletarca", ampak je socialistična naloga, ktere Konda seveda nepozna; in kikanje čez to nalogo gospod Konda, — ne bo nič pomagalo...

Ker smo Kondu povedali, da je goljuf in slepar, je potem menil, da se pred ljudstvom opraviči stem, ako se nasprotniku zaluča v obraz par podlih psovk in pa že staro frazo: *lažnjivci*. — To je za Kondo seveda dovolj; stem meni, je stvar poravnana. Fraza: *lažnjivci* naj odmeri in pogoltne ono trpko in grenko besedo goljuf in slepar...

Stem naj bi bil hudič izgnan — z belebubom. Vsekakor zelo čudni nazori od moža, ki hoče — vsaj navidezno — polagati toliko respekt na osebno čast in poštenje. Ali kdor pozna Kondovo "trickarstvo" si bo takoj najjasnem, od kod to pride.

Pred vsem se lahko uprašamo: ali nas more oseba, ki smo ji povedali v obraz da je goljuf in slepar razžaliti stem, ako nam je zalučal frazo: *lažnjivci*? Nikakor ne, dok naše trditve nespodbije z dokazi, da ni slepar!

Vsak jurist lahko pove, da je treba v tem slučaju v dosego rebebelacije konkretnih — ne fraz, temveč dokazov in s temi ob enem dokazati, da je bila trditev napram osebi neosnovana. Samo dokaz zamore odločiti, da je bil prvi lažnjivec; — ako se ga ima seveda!

Konda pa je hotel stem "trickom" provociranje le pokriti s frazo, ki se je je poslužil napram priči stem, da ji je dejal lažnjivec, s čimer pa ni dokazano, da Konda ni slepar ali goljuf. To dokazati je treba vsekakor pri sodnji...

Od Kondeta bi bilo to zelo lepo, ko bi to dokazal. Dokazite Konda! — — —

Konda pisari privatno vsem svo-

jim "zaupnikom", ako se prav pnižno ne prikrive k njemu, da so napačno poučeni o razmirah okoli jed. odbora in sploh zadnjih dogodkov okoli "Gl. Sv."

Da so eni napačno poučeni o razmirah v jednoti, radi priznamo; saj te je "poučil" Konda v privatnih pismih, kjer se lahko laže kolikor se komu zljubi...

Ker je pa vzlic temu le še precej tacihi, ki so "napačno" poučeni o tem — kakor Konda sam pravi javno — mislimo, da bi bilo zelo hvaležno, ako bi Konda že enkrat te ljudi poučil; saj ima tednik in stakim razpolaganjem se lahko marsikaj doseže glede pouka.

Konda! začnite že vendar enkrat objavljati Vaše "prave" nauke, glede zadnjih razmir okoli jednote v "Gl. Sv." javno, da ne bodo ljudje "napačno" poučeni. — Ven torej s temi "nauki" in "pravimi pouki" Konda! Preat napačnim poukom! Vive veritas!

SLOV. PODP. DRUŠTVO SLOVENIJA, ŠT. 44. Č. S. B. P. J.

Chicago, Ill., 16. april 1906.

Slov. Podp. društvo Slovenija je dalo pregledati fin. knjige, od tega časa, ko je bil član Frank Klobučar fin. tajnik, in našlo vse v redu, in tudi tisti denar, kateri je gosp. Peče, tenkratni član društva, poslal po gospe Pavlini Verščaj, naznanec svoto \$2.63, za katere on trdi, da *niso prišli* v društveno blagajno. Ta kratni fin. tajnik Fr. Klobučar ima pa to svoto v knjiženo, da je prejel denar 15. junija 1902 in odračunal "pošteno" društvenemu blagajniku.

Za kar društvo Slovenija hoče, da pride to v javnost in da lahko vsakdo vidi, da je to *drzna laž*, kar je gosp. Peče pisal čes. gosp. Klobučarja v zadevi društvenih financ. Gospodu Pečetu pa če mu ta dopis ni po volji, naj se prepriča sam, videl bode, koliko je dolžan in koliko je plačal.

Fr. Ferdina,
(Društveni pečat.) tajnik,
570 Throop Str.

Opomba uredništva. — Ker je tajnik društva "Slovenija" izrecno v pismu zahteval, da se ta dopis od besede do besede natisne, je uredniški odbor v soglasju s osrednjim odborom "Slovenske socialistične zveze" v Ameriki sklenil, da se njegovi želji ugodi, ker smatra, da je vsakdo za dopis odgovoren, katerega je podpisal s svojim imenom.

"Proletarec" sploh ni "Gl. Svobode", v katerem se le taki dopisi objavijo, ki so g. Kondatu všeči.

Uredniški odbor pa odklanja odgovornost za vsaki dopis, ki je podpisan s polnim imenom in v katerem se polemizira proti osebam, ker so drugi, ki so v uredniškem odboru, nimajo časa, ne denarja, da bi se preprčali o resnici takih polemik.

Sploh pa to ni niti njih dolžnost! Ako bode kritika javna in vsakomur dovoljena, potem je mogoče, da se priuče slov. delavci v Ameriki samostojnemu mišljenju, da bodo pomedli z raznimi narodnimi in klerikalnimi jerobi, ki se jim vsiljujejo na vseh vogalih.

SHEBOYGAN, Wis.

Čenjeni sodrug urednik! Ko je hudič v prvič prišel na svet, je mislil, da bo s svojo vabo takoj pridob-

bil na milijone duš. In ker mu je prve dni šla pšenica v klasje, je postal ošaben, radi česar so mu spodletele njegove nakane. Vrnil se je v pekel, odkoder je prignal s sabo nebroj vragov, da bi mu pomagali pri dušolovu. Ali vzlic podvojeni agitaciji je zgubil še več duš. Tako nam pripoveduje narodna pravljica i hudiču — dušelovcu, za katero pa ne morem jamčiti, da je resnična.

Pač pa to, o čemur nam pripoveduje narodna pravljica, sedaj gledam v Chicagu. Le razlika je v tem, da ne nastopajo peklenščeki, pač pa bitja, katerim pravimo navadno ljudje in zopet ljudje.

G. Konda si je nadjal socialistično krinko. A ker so čikaški socialisti njemu obrnili hrbet, ker so socialisti spoznali njegove sebične namene, se je g. Konda tako razsrdil, da je v svojem listu naslikal socialiste za roparje in prešiče. A ker še te "fine" psovke niso pomagale, so mu priskočili na pomoč še njegovi zloglasni zavezniki, ki so na socialiste razlili golido gnojnice, da bi tem preje s tem Sifuzovem činom pripomogli g. M. V. Kondatu do slavne zmage.

Ali tudi g. M. V. Konda ni držal križem svojih rok. Nekaterim naročnikom je poslal kar po deset iztisov 10. štev. "Glas Svobode", da bi slov. delavce tem ložje prepričal, da je to edini slovenski delavski list v Ameriki. G. M. V. Konda je tudi sedaj vdaril le po vodi. On ni pač računal s tem, da imajo delavci tudi možgane, s katerimi lahko samostojno mislijo.

Vsled tega svetujem g. M. V. Kondatu, kakor tudi njegovim konzortom, naj opuste svoje stare laži, naj v prvo očistijo svoj list, ob katerem visi mnogo blata, potem se le naj nastopijo v javnosti.

Kar se pa moje osebe tiče, Vam pa g. M. V. Konda odprto povem, če mi ne zaupate naročnino in denar za knjige, katere sem prodal, da pridem čez dva meseca v Chicago in Vam vse osebno izročim. Ako mi pa ne zaupate, mi pa pišite. Sposodil si bom denar in ga izročil Vam. Učite se spoznavati položaj delavca-trpina od družih, ako ste sami tako ozkih možganov, da ne poznate življenja. Moj naslov se glasi:

t Joe Ferenčak,
1111 P. S. ave.,
Sheboygan, Wis.

GLENCOE, OHIO.

Dne 16. aprila 1906.

Ker vsi listi molče o razmerah v naši naselbini, naj slovenski delavci zvedo po "Proletarcu", da že od 1. aprila t. l. počiva delo v premogokopih. Do sedaj še nimamo nobene-ga stavkokaza v naši sredi in vse kaže, da ga tudi ne bode.

Dne 13. in 14. aprila se je vršila konferenca delavskih zastopnikov in lastnikov premogokopov v Wheelingu, ki je pa končala brez vsakega rezultata, ker se delodajalci vpirajo opravičenim delavskim zahtevam. Z eno besedo: podpisati nočejo plačilne lestvice.

Dne 14. aprila je imel tudi socialistični klub svojo sejo, na kateri se je sklenilo, da se od čistega dobička zadnje veselice vplača v obrambni sklad za Moyerja, Haywooda in Pettibona, katere bi radi kapitalistični lopovi spravili justičnim potom na drugi svet, kjer ni tvornice,

plavžev in drugih enakih peklov, da bi na tem svetu zadavili krepko organizacijo zapadnih plavžarjev in rudarjev. Ostali prebitok veselice se bodo pa uporabili za dostojno praznovanje 1. majnika — pravega delavskega praznika.

Dne 15. aprila se je vršil v Neffs, Ohio, v prostorih ge. Ane Dernač protesten shod napram nameravanemu justičnemu umoru v Boissie-u, Idaho. Shod je sklicala česka socialistična organizacija. Shoda so se vdeležili tudi sodrugi iz Glencoe, Ohio. Na shodu se je govorilo v raznih jezikih. Slovenski je govoril sodr. Zlembergar, ki je med drugim dejal, da pojdejo slovenski zavedni delavci vsikdar ramo ob ramo z drugimi narodi v boj, ako se gre za pravice delavstva ali proti nesramnemu nasilju buržoazije. "Danes se po pravljici praznuje vstajenje Krista, oznanjevalca komunističnih naukov, tako naj se probudi tudi slovenski proletarijat iz duševnega spanja in se dvigne proti vsem krivicam." Priporočal je s toplimi besedami, naj vsi glasujejo za predlagano resolucijo, ker se gre za življenje treh nevstrašenih bojevnikov za pravice proletariata.

Na shodu se je sprejel soglasno predlog, da bodo delavci iz Neffa in Glencoe skupno praznovali 1. majnik.

Mednar. socialistični klub, Glencoe, Ohio.

— V San Franciscu je policija napadla s svojimi gorjačami delavce, ki so po končanem protestnem shodu demonstrirali proti nameravanemu justičnemu umoru v Idaho, katerega mislijo izvršiti zvesti oprode "Miners Owners Association" tolovajev na Moyerju, Haywoodu in Pettibonu, ker se ti trije odborniki "Zapadne zaveze plavžarjev in rudarjev" niso dali odkupiti. V slavni republiki "vrlih" in "svobodnih" mož bodo kmalu zavlada prave turške razmere, ako bodo še v prihodnje delavci volili korumpirane meščanske politikarje v postavodajne zastope in javne službe. Kakršno vladno si kdo izvoli, tako pa ima!

— Da so protestni shodi zoper nameravani justični umor v Idaho vzdržali že nekoliko javnost, dokazuje dejstvo, da so že tudi nekateri kapitalistični časniki pričeli pisati proti kapitalističnim zarotnikom-gusarjem v Idaho in Coloradu. "Salt Lake Herald" piše:

"Način, kakor se je odvedlo Moyerja in Haywooda iz države Colorado v Idaho, je sumljiv. Važno je, da se ob ti priliki spomni na to, da je bil Moyer že preje enkrat eno leto zaprt v ječi v Telleridu, ne da bi prišlo do obravnave. Mejtrem so lastniki rudnikov in njih juristični oprode v zvezi s pinkatonci pričeli z nabiranjem dokazov, kar delajo noč in dan s podvojeno silo. Gorostasne izpovedi dveh notoričnih zločincev Harry Orcharda in Steva Adamsa tvorijo podlago za obtožbo. Obe državni priči sta priznana morilca, ki hočeta si rešiti življenje, in na podlagi njiju izpovedi hočejo zakon in red ljubeči državljeni v Coloradu in Idaho izročiti voditelje "Zapadne zaveze plavžarjev in rudarjev" vislicam."

Slovenski delavci! Ako nočete, da bodo naši nedolžni bratje obešeni, ako nočete, da se bodo čikaška zaloigra izza leta 1887 zopet pono-

vila v Boissie, Idaho, tedaj se vdeležite protestnih shodov, katere sklicujejo sedaj socialistična stranaka in pa strokovno organizirani delavci po vsi Ameriki.

— G. Konda trdi v "Glas Svobode", da je v zadnji številki 61 odsotkov psovok in hujskanja proti S. N. P. J., "Glasu Svobode" in Kondi. Mi izrekamo g. Kondu svoje sožalje, ker ta stavek jasno dokazuje kot beli dan, da se je g. Kondu pričel omračevati njegov duh. Ta duševna bolezen se je pri g. Kondu zajedla tako globoko, da je pozabil, da sta on in jednota dva različna pojma, kakor lepak in letak, ali varščina in poroštvo in da kdor njega kaže slovenskemu narodu v Ameriki, v popolni nagoti, stori najkoristnejše delo za narod, ker svari narod pred spretnim sleparjem, ki hoče na troške slovenskega naroda živeti leno in udobno življenje. Take človeške uši — zajedalke ima vsaki človek pravico pobijati.

U Rostovu na Donu obdržavala se skupština železnčičara, na koju su navalili kozaci, da ju rasprše, te su u skupštinare pucali i usmrtili dvojicu, a osmoricu ozlijedili.

OKLIC ZAVEZE SVETOVNIH INDUSTRIJELNIH DELAVCEV.

("Industrial Workers of the World".)

Pozor!!!

V nedeljo dne 6. maja se bodo vršili na raznih krajih mesta Chicaga protestni shodi v prilog ujetnikov — uradnikov Western Federation of Miners: Moyer, Haywood in Pettibona, ki so bili zavratno odpuščani iz drž. Colo. v Boise, Idaho, z namenom, da jih ima idoška justica — ki ima brezdvomno izdelan obravnavni načrt po kapitalistih — pri rokli.

O zadevi bo govoril tudi Maksim Gorkij in sicer v West Side Auditorium Halle, Taylor in Center Ave. Shod se bo vršil ob 2. uri popoldne.

Vsi slovenski in hrvatski sodrugi, kakor vsi prijatelji delavskega gibanja do zadnjega moža na krov!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Raznim hrvatskim in slovenskim sodrugom: Mnogo gradiva je moralno izostati za prih. števil.; — prihodn ič pride vse navrsto. — Pozdravi!

— Ivan Zvrha. Hvala za gradivo. Misel izvrstna. Prinesemo, ker nam primanjkuje prostora še le v prihodnji številki. Pozdrav!

Simon K., Virklen: Za aprilsko števil. je bilo prepozno, zato je v tej. Pozdrav!

Maria Terezija i prostozidarji.

(KONEC)

Ko je Skala ostavil cesarico, je odšel k najvojvodu Jožefu, da ga upelje kot učenca v prostozidarsko ložo, ki je imela svoje shajališče na dvorcu v dvorani častne ogrske garde. Komaj so se pričele ceremonije za vpeljavanje učencev, kar je pribežal v dvorano brat vratar in zaklical: "Nam preti nevarnost."

Neka deklica je pritekla s krikom: "Bežite, bežite, cesarica mi sledi." "Izdajstvo," je rekel veliki mojster. "Bežite, bežite!"

Dvorana se je pričela hitro prazniti. Le eden je ostal. Potegnil je krinko raz obraz, bil je Skala. "Jaz ostanem," je mrmral poluglasno. "Skala," je zaklicala Elza, ki je ravnokar vstopila v dvorano.

"Elza," je zaklical Skala, ko je zagledal ljubki obrazek sobarice.

Prostozidarji so se pričeli od vseh strani vračati.

"Vsi izhodi so zasedeni," so klicali nekateri.

"Mi smo v pasti," je pristavil Skala. "Skrijte se, bratje, jaz bom sam pričakoval cesarice."

Ta predlog je z veseljem sprejel. Vsi prostozidarji so se skrili za velikim zagrinjakom, veliki mojster je pa od strahu trepetajočo Elzo potegnil za sabo.

Skala je zopet zakrinkal obraz in stopil za prvo zagrinjalo. Tu je čakal cesarice.

Marija Terezija je korakala prva in je krepko potrkala na vrata, ki so se takoj odprla. Ko je hotela dvigniti zagrinjalo, ji je pa Skala pogumno stopil nasproti.

"Kdo mi tukaj brani vstop," je vprašala cesarica.

"Jaz," je rekel Skala in snel krinko raz obraz.

"Skala," je vskliknila veselo cesarica.

"Kaj iščete v svetišču prostozidarjev, morale in resnice," je pripomnil Skala in se obrnil proti jezuitu.

"Jaz iščem svojega soproga," je dejala cesarica in naglo dvignila prvo in drugo zagrinjalo.

"Tu jih imamo," je rekel jezuit in si mel roke.

Cesarica je stala sredi prostozidarjev. Kako je strmela, ko je videla tu vse višje državnike in dvornike, med njimi pa svojega sina Jožefa.

"No, kje so pa sestre," je cesarica pikro vprašala jezuita. "Jaz vidim tukaj zbrane same zaslužne može."

"Tukaj," je triumfiral jezuit, ki je

na svojo pest šel iskat po dvorani cesarja in Elzo, ker je vedel, da sta oba v dvorani.

"Kaj je to — Elza — cesar," je kričala ljubosumna cesarica. "Tu je nevarno nemoralno gnjezdo. Vsi pojde v zapor, Elza pa v samostan. Tako je!"

"Ni tako, ne!" je pogumno pričela Elza. Ako me hočete obsoditi, ne da bi me zaslišali, potem niste pravični.

"Naj govori," je rekla cesarica. Kaj je vzrok, da je sem prišla?"

"Ljubezen," je odgovorila na kratko Elza.

"In to meni, kar tako pove v obraz — meni njegovi soprogi," je rekla cesarica.

"Aleluja," je pel jezuit.

"Ali ima Vaše veličanstvo dva moža," je presenečeno vprašala Elza.

"Dva soproga," je ponavljala cesarica.

"Katerega pa meni? Ona vendar ljubi —"

"Skalo," je zaklicala Elza.

"Skalo," je mrmrala cesarica. Cesar se je pa pričel na vse grlo smejati. Situacija za ljubosumno cesarico je bila vničevalna.

"Mi smo osmešili cesarico," je šepetala naddvomnica jezuitu. "Tega ne pozabi z lepa."

"Ti si povedal resnico, moj sin," je pričela cesarica in se obrnila proti Jožefu. "Sedaj verjamem, da jezuitje računajo le z našimi slabostmi. Jezuitje so sami dokazali."

"Oprostite, veličanstvo, dokaz še ni popolen," je spregovoril knez Kaunitz. Zunaj čaka častnik, ki bo de Vašemu veličanstvu izročil še druge dokaze."

"Naj vstopi," je dejala cesarica.

Vstopil je ritmojster Baerenfuss, za sabo je pa vlekel patra Ignacija, ki je kaj nerad vstopil v dvorano. Dragonec je izročil historičen dokument cesarici, ki ga je hitro razpečatila.

"Zgubljeni smo," je mrmral jezuit.

Cesarica je čitla list jezuita. Na obrazu se ji je čitala jeza in začudenje nad toliko nesramnostjo in hinavščino, ko je čitla svojo lastno spoved.

Ko je končala s čitanjem, se je obrnila proti Skali.

"Vi ste se zaljubili za mojim hrbtom v mojo dvorno damo. Jaz vam odpuščam. Bodita srečna — — Sedaj je konec staremu sistemu, ki je bil zidan na temelju naših slabosti."

"Sedaj bodemo zidali na temelj vede in znanosti," je prstaval Skala.

"Na pamet," je rekel cesar.

"Na svobodo," je zaklical Jožef.

"Na ljubezen," je dejal Skala in pritisnil Elzo k sebi.

Cesarica je veselo pritrdila in prijateljski podala desnico cesarju.

SLOVENCEM IN HRVATOM priporočam svojo

gostilno, dvorano za veselice in društ. zadeve.

Točim izborna pivo "Magnet", fina namizna importirana in domača vina, izvrstno žganje itd. Pri meni so le fine, unijske smodke na prodaj! —

JOŽE POLAČEK,

535 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Dobre nade človeka včasih zelo pozdrave v boleznih agonije, ali tem- hujša se povrne bolezen, ako se na- de izjalove. — V Kondovi agoniji igra veliko ulogo ta nada, da se to- laži, da bo "Proletarec" propadel.

"Konda hoče vedeti, da niso lju- dje za pametno idejo na svetu, am- pak, da so tukaj — za sleparske na- grabe, kakršnim je Konda podvržen. Mi mislimo, da so te nade zelo krvavo ironične, kajti dokler bo kaj zavednih slov. delavcev v Ame- riki, se te platonične nade ne bodo uresničile in ako se Konda postavi na glavo! — Vsled tega je zelo priporočljivo, da si človek, ki hira na tej bolezni ne trudi tistih strast- nih organov, ki škodijo mesu in duši...

— G. M. V. Konda še v vsaki številki "Glas Svobode" tolaži, da bode "Proletarec" kmalu ponehal iz- hajati. Tudi tolažba, če vprav sla- ba. Kaj ne g. Konda, če bi ne bilo tega nepoklicanega "Proletarca", to bi šla nosenica za Vas v klasje, to bi se mastili o žuljih slovenskega trpina-delavca v Ameriki. Tako Vam pa "Proletarec" kali vodo, ra- di tega mu želite pogin, ker ga vni- čite ne morete.

HRVATOM IN SLOVENCEM
priporočam svoj moderni

SALOON,

točim dobro pivo in pristna vina, unijske smodke na razpolago. Pri- dite in prepričali se bode! S spoštovanjem

Mihael Šalamunac

804 So. Allport St., Chicago.

Saloon prvega razreda!!!!

Pilzensko pivo, prost pri- grizek, dobra vina in za- bava je pri meni — — —

Peter Badovinac

581 Throop Str.

Chicago, Ill.

Jože Sabath

advokat in pravi zastopnik v ka- zenskih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1317-1324 Unity Building

79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res 5155 Prairie Ave.

Phone Drexel 7271.

Pozor! Slovenci! Pozor!

Vsim Slovincem naznanjam, da izdelujem — po vzoru stare domo- vine — najfineje

SMODKE.

Posebno viržinke so našle že mno- go čestilcev.

Naročite, zahtevajte in prepri- čali se boste! Kdor jih naroči 500 odpošljem poštine prosto.

Z vse n spoštovanjem

Bahovec Bros., 567 So Centre Ave., CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodkih i. butelj- kah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovincem in drugim Slo- vanom se toplo priporoča

Martin Potokar

564 So Center Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo. 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Uradne ure: Od 1 do 4 po. ol. Od 7 do 9 zvečer Izven Chicage živeči bolniki naj piše slovenski.

POZOR!

Slovincem in Hrvatom naznanjamo, da izdelu- jemo raznovrstne

OBLEKE

po najnovšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, ki spadajo v delokrog oprave — oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.

598-600 Blue Island Ave.,

Chicago.

LISTU V PODPORO.

Sakupljeno prigodom imendana Louise Mamek \$2.

J. Polanšek \$2.50; Edv. Kriegel 50 c. Skupaj \$5.00.

Košček Bratje SALOON!

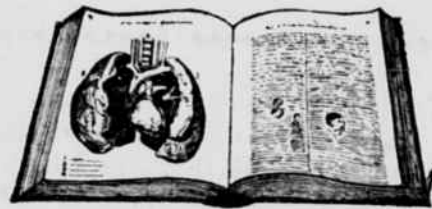
Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smotke in prigrizek. Oglasite se na Centri!

NI ČLOVEKA,

KATERI NE BI BIL ŠE ČITAL V ČASNIKIH, ALI SLIŠAL PRIPOVEDOVATI OD LJU- DI O VELIKEM ZNANJU IN SILNI ZDRAVNIŠKI SPRETNOSTI, S KATERO VSAKO BOLEZEN IN VSAKEGA BOLNIKA OZDRAVI SLAVNI

Dr. E. C. Collins M. I.,

ker je ta slavni professor edini zdravnik, kateri je napisal to prekoristno kn- jigo „Zdravje“, s katero

Knjiga: ZDRAVJE.

je dokazal, da ni človeške bede, trpljenja ali bolezn- ni, katere bi on popolno- ma in temeljito ne poznal.

Zatoraj! **Rojaki Slovenci,** mi Vam priporočamo, da se, ako ste ne- močni, slabi ali bolni, obrnete edino le na **Dr. E. C. Collins M. I.,** ker Vam on edini garantira, da Vas v najkrajšem času popolnoma ozdravi, bodi si katere koli notranje ali zunanje telesne bolezni, kakor tudi vsake:

Tajne spolne bolezni moške in ženske.

Ozdravljen. Reuma- tizma in kronične bolezni želodeca.

Ozdravljena glavobola, belega toka in bolezni notranjih ženskih organov.

Ozdravljen: kašlja, slabine in jetike.

Ozdravljen: živčne bo- lezni, pokvarjene krvi in izpadanja las.

Mark Lepetich
Olga, La.

Alojzia Slama,
Clarkson, Nebr.

Janez Začakovec,
Box 86 Butte, Mont.

John Krnač,
Box 14 Connorville, O.

Poleg teh imamo na razpolago še na stotine pismenih zahval, katerih pa radi pomninkanja pro- stora, ne moramo tu priobčiti.

Rojaki! Predno se obrnete na kakega drugega zdravnika ali zdravniški zavod, pišite po knjigo **zdravje** ter pismu priložite nekoliko znamk za poš- tino, nakar Vam takoj določimo to knjigo zastonj. V knjigi najdete natanko opisano Vašo bolezen in nje uzroke in kadar Vam je vse natanko znano, bode te ložje natanko opisali svojo bolezen in čim gotoveje ozdravili.

V VSAKEM SLUČAJU toraj natanko opišite svojo bolezen, koliko časa traja, koliko ste stari in vse glavne znake in to v svojem maternem jeziku, ter pisma naslavljajte na sledeči naslov:

Dr. E. C. COLLINS

MEDICAL INSTITUTE,

140 West 34th Street,

NEW YORK, N. Y.

Potem smete biti z mirno dušo prepričani v kratkem popolnega ozdravljenja.

Zavod Dr. E. C. Collins-a je odprt od 10 ure dopoldne do 5. popoldne.